

ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Навчально-науковий інститут міжнародних економічних відносин
ім. Б.Д. Гаврилишина
КАФЕДРА ЕКОНОМІЧНОЇ ТЕОРІЇ

МІЖДИСЦИПЛІНАРНА КУРСОВА РОБОТА

на тему:

**«Інноваційні чинники економічного
піднесення в Україні»**

Студента ІІ курсу МЕНМФ-21 групи
напряму підготовки міжнародні фінанси

Домарецький В.П.

Керівник: кандидат екон. наук, доцент

Новак Ю. Р.

Національна шкала _____

Кількість балів _____

Оцінка ECTS _____

Члени комісії _____

(підпис) (прізвище та ініціали)

(підпис) (прізвище та ініціали)

(підпис) (прізвище та ініціали)

Зміст

Зміст.....	2
Вступ	3
1. Суть та теоретичні моделі економічного піднесення.Базові фактори піднесення економіки в розвинутих країнах та країнах, що розвиваються.....	4
2. Розгляд економічного піднесення в Україні (2000-2015 р) у порівняні з Сінгапуром.....	14
3. Заходи стимулювання інноваційного піднесення в Україні з використанням світового досвіду.....	21
Список використаної літератури.....	25

Вступ

Актуальна тема дослідження: під економічній піднесенням розуміють піднесення кількості товарів і послуг, які продукує національна економіка. Графічно економічне піднесення зображають переміщенням кривої виробничих можливостей управо. Економічне піднесення вимірюють двома способами. По-перше, темпами піднесення реального ВВП за певний проміжок часу – здебільшого за рік, по-друге – темпами піднесення реального ВВП на душу населенню за той самий період.

Економічне піднесення є важливою економічною метою кожної країни. Піднесення розміру продуктів в розрахунку на душу населенню означає підняття рівня життя в країні. Економіка, що зростає, спроможна повніше задовольняти потреби людей і ефективніше розв'язувати соціально-економічні проблеми. Піднесення заробітків у ході економічного піднесення створює можливості сім'ям і окремим особам отримувати додаткові матеріальні блага і послуги без відмови від споживання інших життєвих благ. Економічне піднесення дає змогу країні боротися з бідністю та забрудненням довкілля без зниження наявного рівня споживання та скорочення інвестицій. Воно створює можливості для скорочення робочого часу і піднесення часу відпочинку й дозвілля. Економічне піднесення полегшує розв'язання проблеми обмеженості ресурсів. Нарешті, воно дає змогу нації зберігати державну незалежність.

Ціллю написання даної праці є дослідження економічного піднесення національної економіки.

Предметом дослідження курсової праці є засади економічного піднесення в Україні.

При написанні даної праці було поставлено наступні завдання:

- дослідити суть, та типи економічного піднесення
- розглянути фактори і знаки економічного піднесення;
- провести розгляд динаміки і особливості економічного піднесення в

Україні;

- розглянути шляхи забезпечення сталого посткризового економічного піднесення в Україні.

Дослідження проблематики економічного піднесення набули особливої актуальності з другої половини ХХ -початку ХХІ ст. Вагомий внесок у теорію економічного піднесення внесли С. Кузнець, Р.Солоу, К.Арроу, Р.Лукас, Ф.Перру, Сала-і-Мартін, Р.Барро, А.Люїс, Д. Медоуз, Р.Харрод, Е.Домар, Т.Сван, А.Пороховский, ГКлейнер, Ю. Шараєв, В.Калюжний. Емпіричні дослідження процесу економічного піднесення в різних країнах провели Н.Калдор, П.Ромер, В.Істерлі, Р.Левін. Важливе значення у класифікації економічного піднесення мали дослідження Л.Прітчетта. Якісні аспекти економічного піднесення у своїх працях висвітлювали Й. Шумпетер, М Туган-Барановський, Е.Попкова (інноваційні чинники), Л.Петкова, Е.Пестель, Е.Лібанова, Д.Доллар, А.Край (соціальні аспекти).

Ці проблеми активно вивчають міжнародні економічні організації, такі як Світовий Банк, МВФ, Римський клуб. Питання випереджаючого піднесення досліджені в працях А.Бузгаліна, А.Колганова, Б. Кваснюка, В.Мау, М Пашута, А.Гальчинського, О.Розенфельда, В.Іноземцева, А.Ельянова та інших.

При написанні праці використані теоретичні та аналітичні дослідження проблем прискореного прогрес та економічного піднесення таких вітчизняних вчених як В.Геєць, С.Мочарний, В. Жаліло, О.Білоус, Є.Савельєв, С.Юрій, В.Андрійчук, Ю.Пахомов, А.Філіпенко, І.Крючкова, А. Мокій, С Соколенко, М. Павловський та інших.

1. Суть та теоретичні моделі економічного піднесення. Базові фактори піднесення економіки в розвинутих країнах та країнах, що розвиваються

Реформування суспільно-економічної системи в Україні спрямоване перш за все на підняття життєвого рівня населенню, наближення його до кращих світових та європейських стандартів. Для підняття рівня ефективності та соціальної спрямованості економічного поступу країн необхідно удосконалити теоретико-методологічне обґрунтування прогрес трансформаційної системи на основі довгострокового економічного піднесення, що є передумовою підняття рівня і якості життя населенню. Проблема збалансованого довгострокового економічного піднесення є однією з ключових, саме від її вирішення залежить не тільки економічна, але і політична тенденція країн.

Сучасний період теоретико-методологічного обґрунтування економічних реформ в Україні засвідчує піднесення уваги вітчизняних науковців до питань передумов, факторів та особливостей економічного піднесення. Питання якості економічного піднесення є винятково важливою його характеристикою.

Економічне піднесення не мабуть вважатись єдиним критерієм суспільного прогресу. Відомі приклади, коли країн, досягаючи високих темпів піднесення, не могли забезпечити підняття рівня життя населенню через неефективність системи розподілу національного доходу, значний ступінь залежності від розвинених країн, високий рівнем прогрес тіньової економіки та корумпованості влади тощо. Тому безпосередня детермінованість рівня життя населенню країн ступенем економічного піднесення є необхідною умовою успішності соціально-економічного реформування. Проблематика забезпечення економічного піднесення актуальна лише в контексті збалансованого регіонального прогрес та підняття на його основі якості життя населенню [15, с.120].

Під економічним зростанням розуміють збільшення розмірів виробництва товарів і послуг, тобто збільшення реального ВВП. Але варто наголосити, що розмір виробництва може збільшуватися у два способи:

1) на угодах усунення рецесійного розриву, який зумовлює розрив між сукупним попитом і потенційним ВВП;

2) на угодах збільшення потенційного ВВП. Графічну інтерпретацію двох способів зростання розмірів виробництва наведено на рис. 1 і 2.

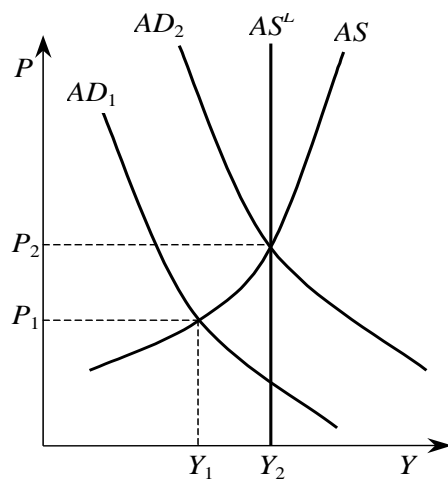

Рис. 1. Зростання
реального

ВВП на умовах усунення

прецесійного розвитку [4, с.143]

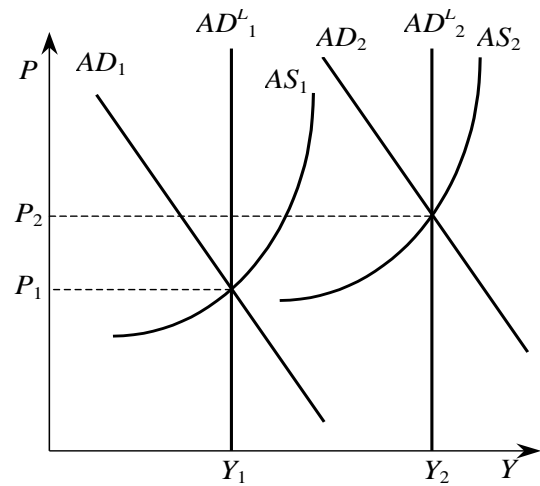

Рис. 2. Зростання
реального

ВВП на умовах збільшення

потенційного ВВП [4, с.144]

Перший спосіб зростання розмірів виробництва (рис. 1) не збільшує виробничий потенціал економіки, тобто потенційний ВВП, а здійснюється завдяки наближенню сукупного попиту до рівня довгострокової сукупної пропозиції, яка дорівнює потенційному ВВП: $ASL = Y_2 = Y_p$. Тому збільшення розмірів виробництва в такий спосіб є не зростанням економіки, а економічним відновленням. Збільшення ВВП від Y_1 до Y_2 забезпечується за рахунок зростання сукупного попиту, на що вказує переміщення кривої сукупного попиту з положення AD_1 у положення AD_2 .

Другий спосіб зростання розмірів виробництва спирається на збільшення виробничого потенціалу економіки, тобто потенційного ВВП. Збільшення розмірів виробництва в такий спосіб свідчить про зростання масштабів економіки, тобто про економічне зростання. З рис. 2 видно, що розмір виробництва збільшується від Y_1 до Y_2 , тобто настільки, наскільки збільшилася довгострокова сукупна пропозицією і потенційний ВВП. Це підтверджується переміщенням кривої довгострокової сукупної пропозиції з положення у положення.

Збільшення розмірів виробництва за рахунок зростання виробничого потенціалу економіки може відбуватися лише за умов, якщо динаміка сукупного попиту відповідає динаміці потенційного ВВП. Відомо, що ця угода забезпечується лише в довгостроковому періоді. Тому на рис. 10.2 крива сукупного попиту переміщується з положення AD_1 у положення AD_2 , тобто на відстань переміщення кривої ASL . При цьому впродовж довгострокового періоду зростають ціни. Це пояснюється випереджальним зростанням сукупного попиту порівняно з короткостроковою сукупною пропозицією, що створює мотивацію для нагромадження капіталу і збільшення потенційного ВВП.

Розширене відтворення суспільного продукту втілюється в економічному зростанні. Від розв'язання проблеми економічного піднесення залежить створення відповідних основ соціально-економічного прогресу суспільства, перспектив піднесення національного багатства та добробуту кожної людини.

Економічне піднесення переважно характеризує цілі економічні системи, наприклад господарство країн, групи країн, тобто належить в основному до макрорівня. Головна увага приділяється таким знакам, як валовий продукт, національний доход, зайнятість, суспільний капітал тощо. Вони характеризують абсолютні результати господарської діяльності макроекономічних предметів. Такі знаки також необхідні для зіставлення макроекономічних предметів, що мають різні якісні характеристики, наприклад національних економік, які знаходяться на різних рівнях прогресу, або суспільств, які відрізняються структурою своїх продуктивних сил.

Економічне піднесення означає регулярне, стійке розширення масштабів діяльності даної господарської системи, яке виявляється у збільшенні розмірів застосованої суспільної праці і виробленого продукту — товарів і послуг. При розгляді економічного піднесення головною стає проблема кількісного та якісного прогресу виробництва і поліпшення його структури.

Механізм економічного піднесення розглядають у чистому вигляді, абстрагуючись від конкретних соціально-економічних відносин виробництва. Крім території та природних ресурсів можна назвати такі загальні фактори економічного піднесення: народонаселенню, заощадження і науково-технічний прогрес. Так, самодіяльна у частин населенню формує ринок робочої сили і є головною продуктивною силою суспільства. Динаміка народонаселенню безпосередньо впливає на загальні розміри трудових ресурсів, їх склад, а також на зайнятість. Разом з тим населенню в цілому є елементом сукупного попиту і споживання; зміни в ньому впливають на структуру й динаміку національного ринку і споживання, а через них — на виробництво.

З заощадженням пов'язане піднесення суспільного капіталу, а разом з тим і виробничого потенціалу, від розмірів і якісних характеристик якого залежать випуск продуктів, кількість і якість товарів і послуг, що створюються за участю живої праці. Науково-технічний прогрес виступає у вигляді як уже втіленого, тобто діючої техніки і технології, так і такого, що має бути застосований у виробництві на основі підготовлених теоретичних і практичних розробок. У першому випадку йдеться про дійсно досягнутий науково-технічний рівнем виробництва, в другому — про потенційний.

Економічне піднесення виявляється в конкретній динаміці кількісного піднесення та якісного удосконалення суспільного продукту і факторів його виробництва. Розрізняють два основних типи економічного піднесення — екстенсивний та інтенсивний — залежну від того, за рахунок чого досягається розширене відтворення.

Інтенсивний тип економічного піднесення — це розширення виробництва на основі якісного поліпшення його функціонуючих факторів при вдосконаленні установно-економічних відносин виробництва (поділ праці, спеціалізація та кооперування виробництва тощо). Таке піднесення досягається за рахунок підняття кваліфікації працівників, прогресу їх професіоналізму, застосування принципово нових засобів і предметів праці, раціональнішого

використання виробничого потенціалу. При цьому зростають продуктивність праці та їх ефективність.[12, с.217]

Основними джерелами напруженого економічного піднесення є, по-перше, підняття ефективності живої праці, її продуктивності; по-друге, підняття ефективності уречевленої праці на основі піднесення віддачі функціонуючої техніки, технології, засобів праці в цілому, їх принципового оновлення та зниження витрат предметів праці на одиницю виробленого продукту. Особлива роль у процесі напруженого економічного піднесення належить НТП.

Кожний з типів економічного піднесення на практиці не існує в чистому вигляді. Тому в реальному житті існують переважно екстенсивний або переважно інтенсивний тип економічного піднесення. Піднесення ролі і частки напруженого типу економічного піднесення називається інтенсифікацією економіки. Відбуваються якісні зміни у взаємовідносинах суспільства і природи, гострішою стає проблема природо охорони як особливої сфери діяльності суспільства. За умов сучасної НТР проблеми природного навколишнього середовища, екологічні проблеми перетворилися в глобальні. Для виживання людства стало необхідним формування єдиної еколого-економічної системи відтворення. Розв'язання еколого-економічних проблем можливе через використання досягнень НТР та соціальний прогрес людства в угодах миру і міжнародної безпеки.

Поняття економічного піднесення відображає передусім характер використання продуктивних сил суспільства. Більш осяжним і широким є поняття економічного прогрес. Поряд з характером використання продуктивних сил суспільства воно включає також еволюцію економічної системи в цілому, зокрема всіх підсистем економічних виробничих відносин, у тому числі й соціально-економічних, як суспільної форми існування продуктивних сил. Під час зміни, вдосконалення виробничих відносин відповідно до вимог розширеного відтворення створюються умови для економічного піднесення.

Піднесення розмірів виробництва за рахунок піднесення виробничого потенціалу економіки мабуть відбуватися лише за умов, якщо динаміка сукупного попиту відповідає динаміці потенційного ВВП. Відомо, що ця угода забезпечується лише в довгостроковому періоді. Тому на рис. 10.2 крива сукупного попиту переміщується з положення AD1 у положення AD2, тобто на відстань переміщення кривої ASL. При цьому впродовж довгострокового періоду зростають ціни. Це пояснюється випереджальним піднесенням сукупного попиту порівняно з короткостроковою сукупною пропозицією, що створює мотивацію для нагромадження капіталу і піднесення потенційного ВВП. Отже, під економічним піднесенням слід розуміти довгострокове піднесення розмірів виробництва за рахунок піднесення потенційного ВВП і на угодах адекватного піднесення сукупного попиту.

Економічне піднесення вимірюється двома знаками: середньорічним темпом приросту реального ВВП; середньорічним темпом приросту реального ВВП на душу населення. Економіка більшості країн світу щорічно зростає на кілька процентів. Так, за останні п'ять років темпи приросту реального ВВП у країнах Європейського Союзу становлять в середньому понад 2 %.

Економічне піднесення не слід ототожнювати з економічним розвитком. Категорія економічного прогрес країн є змістовнішою, ніж категорія

економічного піднесення. Економічного прогрес відбиває не лише піднесення розмірів виробництва, а й здатність економіки за рахунок цього підвищувати якість життя населенню. Це означає, що економічне піднесення мабуть відбуватися і без економічного прогрес, але економічного прогрес неможливий без економічного піднесення.

Інтегральним знаком економічного прогрес є індекс людського прогрес. Він обчислюється за спеціальною методикою як середньозважена розмір від індексів чотирьох знаків, які характеризують рівнем людського прогрес з різних сторін. До цих знаків належить: очікувана тривалість життя, яка визначається при народженні виходячи із рівня смертності в даний період часу; грамотність дорослого населенню, яка передбачає вміння читати і писати; рівнем охоплення населенню початковою, середньою та вищою освітою; індикатор добробуту, в основі якого лежить реальний ВВП на душу населенню, обчислений згідно з паритетом купівельної спроможності.

Для визначення індексу людського прогрес кожної країн її індивідуальні знаки зіставляються із світовими. Тому за допомогою цього індексу всі країн ранжируються за рівнем людського прогрес. Чим вище цей індекс, тим вищим є рівнем людського прогрес країн. Згідно із загальноприйнятою класифікацією країн з індексом людського прогрес меншим за 0,5 мають менший рівнем людського прогрес; від 0,5 до 0,8 — середній рівнем; 0,8 і вищий — високий. Україна за індексом людського прогрес (нижче 0,8) входить до першої сотні країн світу.[13, с.117]

Економічне піднесення є функцією певних чинників. До них належить піднесення розмірів факторів виробництва (земля, праця, капітал) і підняття рівня їхньої ефективності (продуктивності), яке переважно, досягається за рахунок технічного прогресу. Ці чинники здатні збільшувати виробничий потенціал економіки і в такий спосіб забезпечувати піднесення сукупної пропозиції. Але, як уже зазначалося вище, піднесення виробничого потенціалу економіки та сукупної пропозиції не мабуть втілитися в економічне піднесення без адекватного піднесення сукупного попиту. Тому піднесення сукупного попиту є чинником, який реалізує спроможність економіки до піднесення розмірів виробництва.

Залежну від того, які чинники викликають піднесення розмірів виробництва, розрізняють дві форми економічного піднесення: екстенсивне та інтенсивне. Екстенсивне піднесення досягається за умов, якщо розмір виробництва зростає лише за рахунок піднесення розмірів факторів виробництва за незмінної ефективності цих факторів. Це означає, що економічне піднесення є чисто екстенсивним, коли розмір виробництва збільшується прямо пропорційно збільшенню кількості факторів виробництва. Якщо, навпаки, піднесення розмірів виробництва відбувається лише завдяки підвищенню продуктивності виробничих факторів, то це означає, що економіка зростає на чисто інтенсивній основі.

Проте в реальній економіці не буває чисто екстенсивного або чисто напруженого економічного піднесення. Фактично розмір виробництва збільшується на основі певного поєднання екстенсивного та напруженого типів економічного піднесення. Тому, оцінюючи реальну економіку, можна говорити про переважно екстенсивне або переважно інтенсивне її піднесення.

Сучасні уявлення про економічне піднесення сформувалися на базі двох економічних теорій — кейнсіанської і неокласичної, зумовили виникнення двох відповідних теорій економічного піднесення.

Класична макромодель (Сміта і Мальтуса). Що визначало ціноутворення і розподіл у первісному суспільстві, на світанку цивілізації? Ціни і розміри виробництва залежали виключно від праці. Кожний товар обмінювався за цінами, пропорційними кількості праці, необхідної для його виробництва. Якщо аби вислідити і зловити бобра, потрібно удвічі більше часу, ніж оленя, то бобер удвічі дорожчий за оленя. Економіка, в якій ціни визначаються кількістю праці, що затрачена на виробництво кожного товару, регулюється трудовою вартістю.

В такій економіці, що її описав Сміт, середні затрати праці визначають ціни, і не має значення, скільки товарів виготовлено. Пропозицією і попит діють у цій золотій добі, і ситуація така проста, що для її пояснення не потрібна розвинена теорія. Довгострокова крива пропозиції для різних товарів є просто горизонтальною лінією за середніх затрат, а середні затрати праці, отже, визначають ціни.

Тепер розглянемо прогрес такої економіки. Населенню могло швидко зростати, бо земля вільна й доступна і люди просто розширюють оброблювані площі. Національний розмір виробництва точно подвоюється, населенню зростає удвічі. Відношення ціни оленя до ціни бобра залишається сталим, таким як в попередньому періоді.

Заробітна плата включає повний національний доход, бо відсутні ще відрахування на земельну ренту або процент на капітал. Розмір виробництва збільшується із темпом піднесення населенню, і земля не стримує піднесення величину виробництва, бо закон спадної віддачі ще не діє. Реальна заробітна плата трудівника залишається постійною.

Історія цього періоду не була б повною без такого положення. Нехай якийсь розумний мисливець винайшов кращий спосіб ловити оленів чи бобрів. Це нововведення збільшує національний продукт на душу населенню. Однакове підняття продуктивності праці в обох видах діяльності означає, що відношення ціни оленя до ціни бобра залишається без змін, розмір реального доходу зростає. У економіці трудової вартості винаходи можуть тільки підвищити доходи і прискорити темп економічного піднесення.

Справді, коли чисельність населенню зростає, вся придатна для використання земля стає зайнятою, і золота доба, в якій враховується тільки праця, наближається до кінця. Оскільки вільна земля відсутня, пропорційне піднесення землі, праці і розміру виробництва більше неможливе. Нові працівники обробляють уже зайняті ділянки землі. Тепер кількість землі обмежена, власники землі отримують ренту та застосовують її для інших цілей. [10, с. 242]

Класики підкреслювали виключне значення обмеженості кількості землі у економічному зростанні. Проте історія свідчить, що підприємництво і капітал, а не землевласники і земля здавали тон у економічному прогресі з початку XIX ст. Земля як фактор виробництва не стала дефіцитною. Замість цього Промислова революція сприяла створенню машин, що збільшили виробництво, фабрик, що скупчили робітників у гігантських фірмах, залізниць і пароплавів, які зв'язали віддалені кутки планети, заводів по виплавленню чавуну та сталі,

що зробили потужнішими машини і швидшими локомотиви тощо. Коли країн з ринковою економікою вступили в ХХ ст., виникли нові важливі галузі — телефонна, автомобільна і електроенергетична. Нагромадження капіталу і нові технології перетворились у вирішальну силу, що впливає на економічного прогрес.

Неокласична модель піднесення описує економіку, в якій однорідний продукт виробляється за допомогою двох видів ресурсів — капіталу і праці. На противагу мальтузіанському розглядові, піднесення кількості працюючих визначається позаекономічними силами, а не економічними змінними. Крім того, припускається, що економіка конкурентна і завжди функціонує за повної зайнятості, тому можна розглядувати піднесення потенційного розміру виробництва.

Основними новими складовими неокласичної моделі піднесення є капітал і технічні зміни. Припустимо на мить, що технологія залишається незмінною, і зосередимося на ролі капіталу в економічному зростанні. Що розуміємо під капіталом? Капітал — це товари тривалого виробничого користування, які застосовуються для виробництва інших товарів: фабрики, будівлі, устаткування, комп'ютери, верстати, запаси кінцевих товарів і незавершене виробництво.[7, с. 340]

Для зручності припустимо, що маємо єдиний гнучкий вид капітального товару (назвемо його K). Виміряємо сукупну величину капіталу як сумарну кількість засобів виробництва. В наших розрахунках наближено розглядаємо універсальний капітальний товар як суму вартості засобів виробництва, тобто постійну ціну устаткування, будівель, споруд і запасів. За умов досконалої конкуренції і без ризику інфляції, норма доходу на капітал також дорівнює реальній процентній ставці на облігації та інші фінансові активи.

Повернімося тепер до процесу економічного піднесення. Економісти наголошують на потребі підняття капіталі озброєності, що означає процес, за яким розмір капіталу на працівника з перебігом часу збільшується. Приклад підняття капіталу озброєності — це піднесення кількості техніки або іригаційних споруд у сільському господарстві, залізниць та автострад на транспорті, комп'ютерів і систем зв'язку у банківській справі. В кожній з цих галузей суспільство вкладає великі кошти у товари тривалого виробничого використання, збільшуючи розмір капіталу на одного працівника. Як результат, розмір продуктів на одного зайнятого стрімко збільшився у сільському господарстві, на транспорті, у банківській справі.

Окрім того, ставка заробітної плати, що виплачується робітникам, зростає, коли підвищується капіталу озброєність. Чому? Кожний працівник використовує, тобто приводить в дію, більше капіталу, і тому граничний продукт зростає. Як результат, ставки конкурентної заробітної плати збільшуються разом з граничним продуктом праці. Далі побачимо, що ставки заробітної плати зростають для сільськогосподарських робітників, транспортних працівників або банківських касирів, коли піднесення розміру капіталу на працівника підвищує граничний продукт в цих галузях.

Наслідки піднесення капіталу озброєності в неокласичній моделі піднесення можна підсумувати таким чином.

Підняття капіталу озброєності відбувається, коли основний капітал зростає

швидше, ніж робоча сила. За відсутності технічних змін підняття капіталоозброєності забезпечує піднесення розміру виробництва, граничного продукту праці та заробітної плати. Це також призводить до падіння доходу на капітал і послідовного зменшення ставки процента.

Акселератор — це числовий коефіцієнт, що показує відношення приросту інвестицій до приросту національного доходу (ЧНП), який викликав цей приріст інвестицій. Коефіцієнт акселератора визначається за формулою:

$$a = \frac{\Delta I}{\Delta Y}, \quad (1)$$

де a — акселератор, ΔI — приріст інвестицій, ΔY — приріст національного доходу в попередній період, що й викликав приріст інвестицій.

Акселератор є кількісним виразом принципу акселерації, згідно якого кожний приріст або зменшення національного доходу (ЧНП) та сукупного попиту вимагає відносно більшої зміни «індуційованих» інвестицій'.

Цей принцип було висунуто ще на початку ХХ ст. А.Афталійоном і Дж.Б.Кларком, потім більш детально розроблено неокейнсіанцями, які включили його в свої моделі економічного піднесення.

Причини такого співвідношення динаміки національного доходу (ЧНП) і динаміки інвестицій ховаються у довгостроковості віддачі від попередніх інвестицій, які вкладені у засоби праці, будівництво тощо) в результаті чого незадоволений у цей період попит веде до розширення виробництва. Крім того, довготривалість використання устаткування веде до такого співвідношення нових і відновлених інвестицій, коли перші зростають вищими темпами.

Модель економічного піднесення Р.Солоу — неокласична модель економічного піднесення, яка була розроблена в 50-60-х рр. лауреатом Нобелівської премії Робертом Солоу (рис.12.2). Ця модель дає змогу дослідити, як основні фактори виробництва — праця, капітал, технологічні зміни — впливають на динаміку розміру виробництва, коли економічна система перебуває у рівноважному сталому стані. Перевагою моделі Солоу є розмежування цих факторів і поступове дослідження впливу кожного з них на процес довгострокового піднесення національного доходу. Основні передумови та позначення моделі Солоу:

- пропозицією товарів описується за допомогою відомої нам виробничої функції: $Y = F(K, L)$, яка характеризується постійним ефектом масштабу виробництва. Це означає, що коли розміри ресурсів капіталу (K) і робочої сили (L) помножити на довільне додатне число (z), то й розмір випуску зросте пропорційно цьому множникові: $F(z \cdot K, z \cdot L) = z \cdot F(K, L)$.

Якщо припустити, що $z = 1/L$, то виробнича функція матиме вигляд:

$$y = f(k), \quad (11)$$

або $y = f(k)$, де y — продуктивність праці Y/L , а k — капіталооснащення праці K/L (тут застосовані малі букви для позначення кількісних знаків у розрахунку на одного працюючого). В результаті таких перетворень маємо функцію з двома змінними (y та k), хоча третя змінна (L) і залишається залученою до розгляду;

- виробнича функція є нелінійною, $y = f(k)$, і характеризується спадною граничною продуктивністю капіталу (МРК), тобто при зростанні знака k графік виробничої функції стає все пологішим, а тому кожна наступна додаткова одиниця капіталу виробляє менше продукту в порівнянні з попередньою.

Іншими словами, накопичення капіталу не завжди має сенс: мабуть настати момент, коли додатковий капітал не сприятиме зростанню розмірів випуску;

Рисунок 2 – Модель економічного піднесення Р.Солоу. [7, с.94]

- сукупний попит задається через характеристики споживання (c) та інвестицій (i) в розрахунку на одиницю праці: $y=c+i$, $\text{дес}=C/L$, а $i=I/L$. Враховуючи, що споживання є пропорційним до доходу і залежить від норми заощадження (s), тобто $c=(1-s)\cdot y$, отримаємо $y = (1-s)\cdot y+i$. Звідки: $i=s\cdot y$ Ю $i=s\cdot C_f(k)$. В угодах рівноваги інвестиції дорівнюють заощадженням і є пропорційними до доходу. Чим більший знак k , тим більшим буде розмір виробництва $f(k)$ і тим більшими будуть інвестиції i .

“Золоте правило” Р.Солоу полягає в тому, що при визначенні норми заощаджень критерієм повинна бути максимізація добробуту суспільства, тобто якнайбільше споживання (C). (Золоте правило) виконується за умови, що граничний продукт капіталу (МРК) дорівнює його вибуттю (амортизації – s): $\text{МРК} = s$.

Вивченню та виправленню зазначених недоліків і обмежень моделі Солоу присвячена сучасна теорія економічного піднесення, яка почала розвиватися на початку 70-х рр. і побудована на емпіричному розгляді факторів економічного піднесення.

Інтенсивне піднесення економіки є фундаментом піднесення добробуту суспільства. Однак екстенсивне піднесення – більш простий тип економічного піднесення. Його головне достоїнство полягає в тому, що він забезпечує найбільш легкий шлях підняття темпів господарського прогрес, дозволяє порівняно швидко і відносно дешево нарощувати економічний потенціал країн. Екстенсивне піднесення історично передує інтенсивному росту – кожна країна у свій час пройшла або проходить зараз по шляху екстенсивного піднесення. Західні країн завершили свій господарський прогрес за екстенсивним шляхом і перейшли на інтенсивний шлях ще в першій половині ХХ ст. [10, с. 31]. Пізніше американський економіст Р. Солоу встановив, що з 1909 по 1949 р. в США більш ніж 80% піднесення ВВП пояснюється технічним прогресом, тобто інтенсивними факторами, а не витратами праці і капіталу. Проведений Е. Денісоном розгляд дозволив пояснити відмінності в темпах економічного піднесення США, країн Західної Європи та Японії в післявоєнний період. Так, піднесення в США було не тільки менш значним (з 1948 до 1969 р. середньорічні темпи піднесення американської економіки склали 3,87%, у той час як у країнах Західної Європи – 4,78%, а в Японії – 8,81%), а й стало результатом дії інших факторів. Воно більшою мірою, ніж у розглянутих країнах, спиралося на піднесення праці і капіталу, а не продуктивності праці. А починаючи з 1970 – х рр. піднесення продуктивності праці в США лише в малому ступені сприяло економічному прогресу країн, оскільки суспільство все більше коштів стало виділяти на захист навколишнього середовища і прогрес сфери проживання людини [15, с.151].

Більш сприятливий вплив на піднесення виробництва в європейських країнах, ніж у США, надавав піднесення сукупного попиту. У Японії на 50% економічне піднесення було обумовлене піднесенням використання праці і капіталу, інша у частин – піднесенням продуктивності праці. Основним

чинником піднесення в Японії Е. Денісон вважав піднесення капіталовкладень. На його частку припадало 2,1% із загальних середньорічних 8,81% за період з 1948 по 1969 р. Частка технологічного прогресу в щорічних темпах піднесення склала 1,97%, розширення виробництва – 1,94, а краще розміщення економічних ресурсів – 0,94%. У 1970-і рр.. темпи піднесення економіки в США та інших розвинених країнах стали сповільнюватися. Основною причиною цієї тенденції стало падіння темпів приросту продуктивності праці. У 1980 – 1990-х рр. вони трохи збільшилися, але жодна з провідних країн, тим не менш, не наблизилася до темпів піднесення продуктивності 1960-х рр., які в західній літературі розглядаються як золотий вік швидкого економічного піднесення. Зниження темпів піднесення продуктивності економісти пояснюють впливом ряду причин :погіршенням статевовіковою структури робочої сили (піднесення питомої ваги молоді, народженої в роки післявоєнної "бебі-буму", а також піднесення чисельності частково зайнятих); піднесенням витрат на охорону навколишнього середовища та боротьбу із злочинністю; різким підняттям світових цін на нафту (у 10-11 разів) у цей період; зниженням темпів піднесення нововведень; посиленням державного регулювання. Що стосується ролі державного регулювання, то його посилення, на думку деяких вчених, повсюдно справляло негативний вплив на економічне піднесення[21, с.243-244]. Разом з тим, як справедливо відзначають Р. Дорнбуш і С. Фішер, дане явище необхідно правильно інтерпретувати : втручання держави, спрямоване, наприклад, на зменшення забруднення, покращує якість навколишнього середовища та зміцнює здоров'я нації, хоча і не відображається на зростанні ВВП.

Світова економіка починаючи з 1970-х рр.. знаходиться в стані тривалої відносної стагнації. За цей час впевнено заявили про себе три регіони з потужним вектором економічних змін – США, країн Західної Європи та Японія. Всі вони час від часу намагалися зробити ривок в економічному прогрес за рахунок один одного. У 1970-і це вдалося Західній Європі, в 1980-і – Японії, а в 1990-ті – Сполученим Штатам. Проте в цілому мікроекономіка за ці десятиліття істотно не зміцнилася; негативні наслідки для економіки в усьому світі були значними. Зараз ми знаходимося на фінальній стадії цього тривалого знижувального спіралеподібного процесу. І одного разу, коли процес банкрутств стане некерованим, в мікроекономіці знову почнеться підйом [20, с.13]. Зовсім не беззаперечний той факт, що США перевершать Західну Європу або Південно-Східну Азію в цьому цілком ймовірному економічному зростанні.

"наздогнати" Сполучені Штати за рівнем економічного прогрес; та економічних криз в мікроекономіці 1970-х, пов'язаних з різким підняттям цін на нафту в результаті політики ОПЕК (але не викликаних ним).

По-перше, нова економічна реальність мала на увазі, що до країн Західної Європи та Японії більше не можна ставитися настільки зарозуміло, як це робили США. Вони не були економічно залежні від американського уряду. Коли відставання у прогрес економіки союзників США у Другій світовій війні від їх гегемона стало стрімко скорочуватися, вони перестали орієнтуватися на Америку в прийнятті політичних та фінансових рішень.

По-друге, економічна дійсність мала на увазі скорочення норм прибутку у всій мікроекономіці, результатом чого стало загострення конкурентної

боротьби між членами Тріади: кожен шукав способи мінімізації своїх втрат (неодмінно за рахунок інших). Трестороння комісія була політичною спробою послабити напругу, що виникає у відносинах між партнерами по Тріаді. Був досягнутий в кращому випадку частковий успіх. Світова економіка переживала епоху неймовірною експансії, рівнем життя стрімко підвищувався, поліпшувалася якість охорони здоров'я та освіти, процвітали мистецтво і наука. Пізніше цей період (з 1940-1945 до 1967-1973 рр.) назвуть *trentegloriousness* – славне тридцятиріччя. Гармонія, що панувала в світі, була занадто гарна, щоб тривати довго. Даний період відомий як А – фаза в теорії циклів Кондратьєва [13, с.7]. Це була епоха розквіту світового господарства, дійсно найяскравіша в історії економічних змін при капіталізмі; вона ілюструвала девіз "Підвищуючий потік піднімає всі судна". Проте наступні 30 років стали періодом економічного застою (В- фази, по Кондратьєву), коли відбувалося переміщення інвестицій зі сфери виробництва в банківсько-фінансовий сектор. Прибуток, отриманий в результаті виробничого процесу, був нижчим, ніж у попередній А- фазі; відбувався галузевий перерозподіл в промисловому секторі економіки; спекулятивна діяльність перетворилася на джерело прибутку, що не могло не вплинути на піднесення безробіття в світі і прискорення економічної поляризації [13, с.8]. До 1970-их рр.. прогрес мікроекономіки досяг таких масштабів, що в провідних галузях працювало занадто багато виробників (в результаті зміни економічної структури країн Західної Європи і Південно-Східної Азії), що призвело до стрімкого зниження норм прибутку в найдохідніших секторах виробництва. Це, у свою чергу, не могло не відбитися на падіння рівня безробіття в світі і прискорило процес поляризації в світовому господарстві, зачепивши при цьому і національні економіки. Така проблема характерна для капіталістичної економіки в цілому, і її наслідки були передбачувані: переміщення виробництва багатьох галузей до країн напівпериферії з більш низьким рівнем заробітної плати; підняття рівня безробіття в усьому світі, що призвело до зниження реальної заробітної плати та податкових надходжень; конкуренція з приводу " експорту " безробіття між США і Західною Європою, з одного боку, Японією і Південно-Східною Азією – з іншого; переміщення інвестицій зі сфери виробництва в сектор фінансових спекуляцій і різке піднесення державного боргу. У цей період три головних регіони розміщення накопиченого капіталу стали ареною конкурентної боротьби, яка посилювалася за рахунок " експорту безробіття " з однієї країн в іншу. Склалася ситуація, за якої ніхто з них не міг досягти успіху одночасно і в однаковій мірі

2. Розгляд економічного піднесення в Україні (2000-2015 р) у

порівняні з Сінгапуром

Економісти багатьох держав світу вважають Сінгапур ідеальним місцем для ведення бізнесу. Ця країна володіє чудовою фінансовою інфраструктурою, політичною стабільністю та правовою системою світового рівня. Не випадково тут знаходяться відділення більше 3,5 тисяч провідних компаній світу, а понад 120 транснаціональних корпорацій мають тут свої представництва.

У Сінгапурі діє податковий режим з цілою системою заохочень, спрямований на залучатимете міжнародних інвесторів: безмитне переклад

прибутків і репатріація капіталів, гарантії капіталовкладень, звільнення від податку на відсоток за банківськими вкладками для іноземних підданих, що тимчасово проживають в країні, звільнення від подвійного оподаткування. Загалом, робиться все для залучатимете інвестицій з-за кордону.

Фундаментом сінгапурської економіки є надання різноманітних послуг (транспортних, вантажно-розвантажувальних, складських, комунікаційних, торгових, послуг з переробки товарів і їх реекспорту, фінансових, туристичних, рекреаційних та ін.) У сфері послуг зайнято близько 70% населенню. Багато жителів так чи інакше залучені у підприємницьку діяльність. Так, близько 75% сінгапурців володіють акціями різних підприємств.

Малі та середні підприємства об'єднані в єдину групу. Головним критерієм для них є число зайнятих. Воно не повинно перевищувати 200 осіб. А залучені фірми і компанії цієї категорії в самі різні сфери діяльності. Хоча, звичайно, з певною часткою умовності усі малі і середні підприємства можна поділити на два типи.

До першого належить фірми і компанії, що займаються різними видами сервісу. Це - ресторанний, готельний, торговий бізнес, бізнес, що забезпечує вантажоперевезення, а також займається будівництвом, ремонтом, клінінгом, перукарнях справою, торгівлею і т.п. До речі, Сінгапур - одна з небагатьох країн світу, де у сфері послуг визначено конкретні стандарти. Причому дуже жорсткі. Вони стосуються абсолютно всього: стилю обслуговування, інвентарю та інструментів, кваліфікації персоналу, облаштування приміщень і т.п. Багато в чому саме завдяки високому рівню сервісу Сінгапур щорічно відвідує 6-8 мільйонів туристів. Це дуже високий знак, адже населеннюкраїн не перевищує 4,5 мільйона осіб.

До другого типу підприємств малого та середнього бізнесу відносяться фірми і компанії, що займаються виробництвом, в тому числі із застосуванням сучасних технологій. Велику позитивну роль у прогрес цих підприємств відіграє, зокрема, яку проводить держава політика інтеграції. Вона передбачає об'єднання таких підприємств у групи та забезпечення їх найсучаснішими технологіями. Ідея досить проста і ефективна: одному малому або середньому підприємству часто не під силу запустити нове високотехнологічне виробництво на належному рівні. А ось групі таких підприємств зробити це значно простіше. Вони ділять між собою весь виробничий ланцюжок і домагаються в підсумку дуже хороших результатів, у тому числі в галузі генетики, імунології, екології, біотехнології, виробництва комплектуючих для електронної промисловості.

У Сінгапурі налічується близько 130 тисяч підприємств малого і середнього бізнесу. Це - 92% всіх підприємств країни. На них припадає близько 35% доданої вартості продуктів, що випускається і більше 25% ВВП Сінгапуру. Крім того, 7% приросту зайнятості в рік також забезпечує малий і середній бізнес. Не дивно, що держава всіляко підтримує прогрес цього сектора економіки.

Уряд намагається зробити свої підприємства, що відносяться до категорії малих та середніх, конкурентоспроможними на міжнародному рівні, тому що в цій країні впевнені: неконкурентоспроможний підприємець робить неконкурентоспроможним всю державу. Для підтримки малих та середніх

підприємств у Сінгапурі створено єдине на всю країну агентство Spring. Воно здійснює близько 100 різних програм допомоги підприємцям. Складається агентство Spring з п'яти управлінь. Перше займається розвитком підприємницького потенціалу компаній малого і середнього бізнесу, у тому числі брендингом і вдосконаленням управління. Друге - наданням послуг, необхідних підприємцям для своєї діяльності. Сюди входять консалтингові, бухгалтерські, моніторингові і тому схожі послуги. Співробітники третього управління допомагають керівникам підприємств з урахуванням їх галузевої специфіки. Четверте управління агентства сконцентровано на проблемах якості та стандартизації. Ну, а п'яте - на питаннях корпоративного прогресу, в тому числі вдосконалення структури підприємств та підготовки кадрів.

Особливі пільги надаються тим малим і середнім підприємствам, які тільки починають свій бізнес.

Кредитно-банківська система Сінгапуру, провідну роль у якій відіграє держава, об'єднує близько 700 різних за своїм статусом і характером діяльності фінансових установ, у тому числі 122 комерційних банки (з них 116 - іноземних), 7 фінансових і 146 страхових компаній. При цьому Сінгапур не має державного зовнішнього боргу.

Державні структури Сінгапуру суттєво допомагають своїм малим і середнім підприємствам у навчанні та підборі кадрів. Саме держава покриває до 90% витрат на навчання та перепідготовку кадрів, що працюють на малих і середніх підприємствах. У країні діють для цього і державні навчальні заклади, і приватні. Більш того, підприємство мабуть самостійно запросити до себе на фірму потрібного для навчання персоналу фахівця (у тому числі і з-за кордону), а потім пред'явити рахунок на оплату його послуг державі. Звичайно, при цьому вибір такого педагога повинен бути обґрунтованим.

У Сінгапурі існує і досить активно діє громадська організація ASME (Association of Small & Medium Enterprises), що об'єднує, як видно із самої назви, представників малого і середнього бізнесу. ASME веде переговори з урядовими структурами, організовує для підприємців бізнес-клуби, зустрічі, тренінги.

Сінгапур є прикладом успішного прогресу так званих вільних економічних зон, орієнтованих на експорт товарів. Ліберальний експортно-імпорتنний режим Сінгапуру дозволяє розглядати це місто-держава фактично як єдину експортно-виробничу зону. Для організації експортного виробництва уряд оголосило ряд районів промисловими зонами, тобто територіями, повністю обладнаними для створення промислових підприємств. Держава фінансувала створення системи комунікацій, електропостачання, зв'язку та інших індустріальних систем. Зараз у Сінгапурі організовано понад 25 промислових районів (у тому числі в Джуронг, Кранджя, СунгКадуте, ЮТІ Лоян Геї тощо), де створено близько 3,5 тис. підприємств із загальним числом зайнятих більш 200 тис. чоловік, що складає 70% від загального числа працюючих в обробній промисловості країн.

Найбільш більшою промисловою зоною Сінгапуру є Джуронг, де на території в 6500 га розташовано 1834 підприємства з числом зайнятих 100 тис. чоловік. Переважна кількість підприємств належить іноземним інвесторам, інші організовані у формі спільних підприємств. Одним з важливих переваг Джуронг є близькість морського промислового порту, військово-морської бази і добре розвинені інфраструктурні системи.

На промислові зони Сінгапуру припадає близько 80% всього експорту продуктів обробної промисловості країн.

Сінгапурський морської порт не має собі рівних не тільки в країнах Південно-Східної Азії: за розмірами судно-і вантажообігу він поступається лише двом найбільшим світовим портів: Нью-Йорку і Роттердаму. Порт має шість зонами вільної торгівлі для експортно-імпортних вантажів.

Нарешті, можна виділити ще один різновид вільних зон, яка поширена в світі і присутній у Сінгапурі, - офшорні зони, які служать свого роду "податковими оазисами", які обслуговують міжнародні фінансові операції. Офшорні банки Сінгапуру дають господарюючим агентам наступні переваги: податкові пільги, значну свободу, практичну відсутність валютного контролю, можливість проведення операцій з резидентами в будь-якій іноземній валюті, списання витрат на місці, анонімність, таємниця фінансових операцій (головним чином діє лише вимога інформувати владу про сумнівні операції, пов'язані з наркобізнесом).

У черговому рейтингу економічної свободи 123 країн світу, опублікованому інститутом САТО (США), Сінгапур розділив друге місце з США. САТО оцінював рівнем свободи економіки по 26 знаками, включаючи кількість і рівнем податків, вплив уряду на економіку, незалежність судів, рівнем захисту інтелектуальної власності, наявність або відсутність прихованих митних бар'єрів.

З України, здебільшого, експортується продукція хімічної та металургійної промисловості, з Сінгапуру в Україну – переважено побутова технікою та напівфабрикати для харчової промисловості.

Таблиця 1

Торгівля між Україною та Сінгапуром (дані Держкомстату, млн. дол. США)

Рік	Експорт	Імпорт	Сальдо
2007	18,4	6,9	11,5
2008	18,7	13,8	4,8
2009	23,5	4,6	18,9
2010	17,7	5,6	12,1
2011	17,6	8,6	8,9
2012	19	9,4	9,5
2013	27,3	6,9	20,3
9 міс. 2014	15,2	11,6	3,6

Варто відмітити що переважає експорт. Наш президент їздив в Сінгапур і результати перемовин повинні збільшити взаємну торгівлю між нашими країнами.

Варто звернути увагу на знаки ВВП Сінгапуру, то основні його коефіцієнти.

Таблиця 2.

Знаки ВВП Сінгапура за 2013-2014 роки.

Знаки	2014	2013	Максимальний	Мінімальне
ВВП				

297.94	286.91	297.94	0.70
Темпи росту ВВП (квартальні)			
1.10	4.90	36.40	-13.00
Темпи росту ВВП (річні)			
2.10	2.10	19.80	-8.90
ВВП постійніціни			
96289.00	95142.00	96289.00	7052.10
Валовий національний продукт			
378329.70	366618.40	378329.70	2195.90
ВВП на душу населенню			
36897.87	36110.13	36897.87	2529.86
Валовенакопичення основного капіталу			
24332.20	23818.10	25202.50	1860.50
ВВП на душу населення PPP			
76236.79	74609.19	76236.79	34202.17

На основі даних таблиці бачимо що в Сінгапурі продовжується економічне піднесення по всіх знаків в 2014 порівняно із 2013 роком. Розгляньмо як виглядає економічного прогрес України в динаміці з 2002 по 2014 роки

Таблиця 3

Динаміка ВВП України з 2002 по 2014 роки (в млн. грн.)

Номинальный ВВП (в фактических ценах)		Номинальный ВВП в USD (в млн. долл.)*	
2002	225810		
2003	267344	+41534	+18.4%
2004	345113	+77769	+29.1%
			64928
2005	441452	+96339	+27.9%
2006	544153	+102701	+23.3%
2007	720731	+176578	+32.5%
2008	948056	+227325	+31.5%
2009	913345	-34711	-3.7%
2010	1082569	+169224	+18.5%
2011	1316600	+234031	+21.6%
2012	1408889	+92289	+7.0%
2013	1454931	+46042	+3.3%
2014	1566728	+111797	+7.7%

Якщо розглядати в гривневому еквіваленті то спостерігаємо постійне зростання ВВП, але враховуючи що багаторозрив

проводиться в долларах то в 2014 спостерігаємо значне падіння ВВП за рахунок здешевлення національної валюти.

З ВВП на душу населення така ситуація в гривнях і в долларах виражена спостерігаємо значне зниження знака. Вартість життєвого прожиттєвого розгляданого періоду в країні спостерігається падіння кількості населення, що також підвищує виробіток на душу населення. При тій ситуації що зараз складалася в країні необхідно шукати шляхи стабілізації гривні, щоб дасть можливість більш стабільно розвиватися економіці.

Між Україною і Сінгапуром в економічній сфері вже існує змістовна нормативно-правова база, подальший прогрес якої гальмується через агресією Російської Федерації проти України.

Візит в Україну у вересні 2010 р. Міністра ментора Сінгапуру Лі Куан Ю дозволив оцінити незадіяний потенціал торговельно-економічного співробітництва, назвати перспективні сфери співпраці.

Очікувалося, що державний візит Президента України В. Януковича до Республіки Сінгапур (27-29.03.2011) сприятиме всебічній розбудові відносин між нашими країнами, зокрема ТЕС. Однак нездатність режиму поліпшити бізнес клімат в Україні, його корумпованість та контроль з його боку над судовою владою країн унеможливили реалізацію досягнутих домовленостей.

Анексія Криму та розв'язана Кремлем агресія проти України негативно позначилися на українсько-сінгапурському співробітництві, зокрема через те, що потенційно зацікавлені у виході на український ринок сінгапурські підприємці призупинили свою активність в очікуванні стабілізації ситуації в Україні.

Робочий візит Президента України П. Порошенка (9-10 грудня 2014 р.) до Сінгапуру засвідчив як загальну прихильність сінгапурського уряду до прогресу відносин з новою демократичною владою України, так і підвищений інтерес сінгапурських ділових кіл до реформ, що проводяться в Україні з метою формування кращих умов для підприємницької діяльності, інвестування тощо. Зростаючий інтерес до виходу на сінгапурський і регіональний (Південно-Східної Азії) ринок виявляють українські виробники різних галузей – від сільського господарства до інформаційних технологій.

З 2000 року в Україні почався сталий економічний прогрес, який супроводжувався високими темпами піднесення ВВП (у середньому 7.5% за 2000 – 2007 роки). Водночас відбувалося поступове накопичення макроекономічних дисбалансів, які проявилися під час світової фінансово-економічної кризи 2008 року. Економіка України має високий рівень відкритості і відповідно вразливості до зовнішніх шоків – у структурі ВВП експорт займає близько 50% (частка експорту товарів проміжного споживання в загальному експорті товарів становить близько 80%). Водночас значну частку імпорту товарів становлять природний газ та нафта. Питома вага імпортової складової в проміжному споживанні є досить суттєвою, що обумовлює високий рівень енергозалежності України. Піднесення зовнішнього попиту та сприятлива динаміка цін на метали на зовнішніх ринках у 2003 – 2007 роках (частка чорних металів та виробів з них у структурі експорту товарів становила близько 40%) стимулювали високу інвестиційну активність українських підприємств, яка

стрімко сповільнилася під час кризи 2008 року. Оскільки технічного переоснащення промислового виробництва не відбувалося, ступінь зношеності основних засобів збільшився з 45% у 2001 році до 77.3% у 2013 році. Економічне піднесення мало екстенсивний характер. Проведення соціально-орієнтованої фіскальної політики починаючи з 2004 року призвело до суттєвого піднесення доходів населенню. За 2004 – 2007 роки реальна зарплата збільшувалася у середньому на 16.2% за рік, що стимулювало піднесення внутрішнього попиту – як споживчого, так і інвестиційного. У той самий час стабільність обмінного курсу протягом 2002 – 2007 років за високого рівня заробітних плат стимулювала прискорене піднесення розмірів кредитування, зокрема фізичних осіб. За 2004 – 2008 роки розміри кредитування фізичних осіб збільшилися в 18.5 разів в номінальному вираженні, зокрема лише за 2006 – 2008 роки розміри іпотечного кредитування збільшилися в 7 разів, що призвело до суттєвого піднесення цін на нерухомість та не сприяло довгостроковому зростанню. Піднесення продуктивності праці темпами меншими, ніж заробітна плата, не в змозі було забезпечити відповідний рівень пропозиції, тобто внутрішнього виробництва, унаслідок цього виник дефіцит, який був покритий імпортованою продукцією. У результаті дефіцит поточного рахунку в 2008 році досяг 7.1% ВВП, що стало одним з вагомих чинників високої вразливості української економіки до глобальної фінансової кризи. Схожа ситуація спостерігалася і в 2011 – 2013 роках, наприкінці цього періоду дефіцит поточного рахунку сягнув 8.7% ВВП. Тенденція перевищення темпів піднесення заробітних плат населенню над темпами продуктивності праці також обумовила піднесення частки витрат на оплату праці працівників, що у свою чергу мало наслідком погіршення фінансових результатів підприємств та зменшення можливостей для інвестиційної діяльності. Частка приватного споживання в структурі ВВП зросла до 73.1% за 2013 рік, у той час як по ЄС вона становила в середньому 58%, зокрема в Німеччині – 57%, Чехії – 60.8%, Польщі – 50.7%. Світова фінансово-економічна криза виявила недоліки української економіки наприкінці 2008 року, як наслідок – ВВП України в 2009 році знизився на 14.8%. Незначне відновлення економічної активності після кризи (середньорічний темп піднесення ВВП у 2010 – 2013 роках на рівні 2.5%) було забезпечено в основному поступовим піднесенням зовнішнього попиту. Фінансово-економічна криза призвела до суттєвого скорочення інвестиційної активності, за 2009 рік інвестиції скоротилися вдвічі. Середньорічний темп піднесення валового нагромадження основного капіталу в 2010 – 2013 роках становив лише 3.3% через менший платоспроможний попит підприємств, піднесення процентних ставок унаслідок піднесення ризиків та зниження ліквідності світових фінансових ринків. Отже, економічне піднесення протягом цього періоду було забезпечено використанням наявних виробничих факторів без оновлення основних фондів. Водночас через продовження проведення соціально-орієнтованої фіскальної політики середньорічні темпи піднесення споживання за цей час становили 7.6%.

Споживчий характер економічного піднесення та непроведення належних структурних реформ у цей час поглиблювала енергозалежність економіки України. Менший ступінь диверсифікації ринків також мав негативний вплив на економічну активність. Велика частка українського експорту була спрямована

на ринок СНД (близько 35%), зокрема Росії (25%). Особливо це відображено в секторі машинобудування та харчової промисловості, де 53% та 15% експорту відповідно було спрямовано на російський ринок.

3. Заходи стимулювання інноваційного піднесення в Україні з використанням світового досвіду

В доктринах міжнародних економічних установ домінує концепція "доганяючого" прогрес, рекомендована постсоціалістичним країнам, а також країнам, що розвиваються. На собі в повній мірі цю концепцію відчула і Україна. Однак в останні десятиліття ця доктрина дискредитувала себе, оскільки країн третього світу внаслідок формування самодостатності західного світу відчувають зниження попиту на традиційні товари їх експорту, що відбувається в результаті його постіндустріальної трансформації, і радикально скоротили потреби в продуктів периферійних держав. Як результат, ці держави втратили можливість формування ресурсів для прогрес, що поставило багато з них на межу економічної катастрофи. Найважливішим фактором господарського прогресу віднині стали технологічні зрушення, інтелект та творчі здібності людини. Єдиною можливістю досягти національних цілей прогрес і рівноправної інтеграції у світогосподарську систему для України є доктрина "випереджаючого" прогрес, яка, враховуючи ймовірні перспективи наближення до розвинених індустріальних країн світу і приєднання до співдружності країн ЄС, мабуть забезпечити у довгостроковій перспективі темпи росту ВВП у 2–3 рази вищі за аналогічні знаки країн з розвинутою ринковою економікою. Світова практика довгострокового економічного прогрес свідчить про його нелінійність, що породжує нову рису в теорії та практиці економічного збільшення – її багатоваріантність. Саме тому пряме запозичення тієї чи іншої моделі без ґрунтовної адаптації до місцевих умов та вдосконалення призводить до негативних наслідків. Вважається що найбільш результативною економічною моделлю в угодах взаємозв'язаного світового прогрес є відкритість економіки та лібералізація зовнішньоекономічних зв'язків. Україна не мабуть без міжнародного співробітництва досягти успіхів в літакобудуванні, космічній техніці, і в цілому зробити прорив в технологічній та інноваційних сферах і перейти на інноваційний шлях прогрес. Однак в угодах домінування сировинної складової відкритість української економіки обертається тенденцією "збіднюючого прогрес". Зламати цю небезпечну з точки зору середньострокових і довгострокових перспектив України тенденцію можна, заклавши підвалини напруженого випереджального прогрес. Для цього необхідно:

- прискорити формування індустріально-інформаційного устрою;
- забезпечити широке впровадження напруженого типу відтворення суспільного продукту;
- суттєво підвищити якість державного та корпоративного управління економікою;
- довести в перспективі частку інноваційних продуктів та високих технологій до 35% ВВП;
- скоротити поступово енергоємність ВВП у 2–3 рази;
- збільшити частку інвестицій в основний капітал в структурі ВВП за категоріями кінцевого використання щонайменше до 25%;
- налагодити

повноцінне функціонування фондового ринку, створивши умови для ідентифікації ринкової вартості національного капіталу, розширення спектру фінансових ресурсів корпоративних структур, перетоку їх в галузі з високим вмістом доданої вартості.

Економічне збільшення випереджаючого типу не виключає застосування окремих елементів догоняючого прогресу, що обумовлює диференційований підхід до стратегічних орієнтирів в практичній політиці. Сюди входить: 1) стратегія "переслідування" ("копіювання") яка полягає в освоєнні випуску конкурентоспроможної продукції, що вже виробляється в розвинутих країнах. Ця стратегія має застосовуватися для виробництва побутової техніки, двигуно-, автомобілебудування, хімічної промисловості тощо; 2) стратегія "лідерних технологій". Передбачає використання власних науково-технічних досягнень на основі нагромадження основного капіталу для створення нових видів продукції і технологій, формування попиту на них і виходу на нові ринки. Таку стратегію потрібно застосовувати в оборонній, аерокосмічній, суднобудівній промисловості, хімічному, важкому та енергетичному машинобудуванні, індустрії інформаційних технологій, інших наукоємних виробництвах; 3) "проривна" стратегія. Полягає у створенні принципово нових видів продукції, що випереджають сучасні зразки на одне-два покоління. Стратегія базується на концепції "обганяти не доганяючи", має селективний характер і здійснюватиметься в науково-технічних установах та на інноваційних підприємствах на основі підняття частки інноваційного нагромадження. Загальним для кожної з цих стратегій є досягнення нового технологічного рівня вітчизняної економіки.

Стратегічне значення для економіки сьогодні мають високі технологічні уклади – п'ятий і особливо шостий, який ще народжується і до певного моменту здійснюватиме незначний вплив на приріст ВВП. Але саме шостий уклад формує напрямок прогресу країн на десятиліття вперед.

Економічне зростання випереджаючого типу не виключає застосування окремих елементів догоняючого розвитку, що обумовлює диференційований підхід до стратегічних орієнтирів в практичній політиці. Сюди входить: 1) стратегія "переслідування" ("копіювання") яка полягає в освоєнні випуску конкурентоспроможної продукції, що вже виробляється в розвинутих країнах. Ця стратегія має застосовуватися для виробництва побутової техніки, двигуно-, автомобілебудування, хімічної промисловості тощо; 2) стратегія "лідерних технологій". Передбачає використання власних науково-технічних досягнень на основі нагромадження основного капіталу для створення нових видів продукції і технологій, формування попиту на них і виходу на нові ринки. Таку стратегію потрібно застосовувати в оборонній, аерокосмічній, суднобудівній промисловості, хімічному, важкому та енергетичному машинобудуванні, індустрії інформаційних технологій, інших наукоємних виробництвах; 3) "проривна" стратегія. Полягає у створенні принципово нових видів продукції, що випереджають сучасні зразки на одне-два покоління. Стратегія базується на концепції "обганяти не доганяючи", має селективний характер і здійснюватиметься в науково-технічних установах та на інноваційних підприємствах на основі підняття частки інноваційного нагромадження. Загальним для кожної з цих стратегій є досягнення нового технологічного рівня

вітчизняної економіки.

Стратегічне значення для економіки сьогодні мають високі технологічні уклади - п'ятий і особливо шостий, який ще народжується і до певного моменту здійснюватиме незначний вплив на приріст ВВП. Але саме шостий уклад формує напрямок розвитку країни на десятиліття вперед. До його ключових напрямків відносяться: біотехнологія, системи штучного інтелекту, глобальні інформаційні мережі, комп'ютерна освіта, формування мережних бізнес-співтовариств. Це ті галузі, що зараз розвиваються у провідних країнах особливо швидкими темпами (іноді від 20% до 100% на рік)! Ще у 1993 році у 10 країнах світу було сконцентровано понад 85% світових НДДКР.

Ступінь підтримки науки та освіти, особливо вищої, в Україні давно вже не відповідає цілям інноваційного розвитку. Особливо якщо порівняти з увагою, яка приділяється, наприклад, в США, ЄС, Росії, Казахстані. У 2005 році бюджетні витрати на науку становили 0,38% ВВП, у 2006 - 0,4%, у 2007 - 0,41%, у 2008 - менш ніж 0,4%. При цьому, в Україні ще в середині 90-х років Верховна Рада України прийняла норму, згідно з якою бюджетні витрати на науку повинні бути не менше 1,7% - це ступінь не дуже бурхливого розвитку, але хоча б збереження і, якоюсь мірою, розвитку наукових досліджень. Також не діє Закон „Про інноваційну діяльність, фактично зруйновані технопарки і т.п. В 1990 році в Україні було зосереджено 6,5% світового науково-технологічного потенціалу при кількості населенню 0,1 % від світового рівня. При цьому на кожну тисячу працюючих припадало 11 зайнятих в науково-технічній сфері. Сьогодні відбувається процес вилучення інтелектуальних ресурсів з України - у загрозливих масштабах.

Висновок

Економічне піднесення не мабуть вважатись єдиним критерієм суспільного прогресу. Відомі приклади, коли країн, досягаючи високих темпів піднесення, не могли забезпечити підняття рівня життя населенню через неефективність системи розподілу національного доходу, значний ступінь залежності від розвинених країн, високий рівнемпрогрес тіньової економіки та корумпованості влади тощо. Тому безпосередня детермінованість рівня життя населеннюкраїн ступенем економічного піднесення є необхідною умовою успішності соціально-економічного реформування. Проблематика забезпечення економічного піднесення актуальна лише в контексті збалансованого регіонального прогрес та підняття на його основі якості життя населенню.

Перспективи економічного піднесення в Україні безпосередньо визначають стан національного господарського комплексу, ступінь задоволення потреб споживачів, рівнем та якість життя населенню. Фундаментом для визначення соціально-економічної перспективи країн є позитивні зміни внутрішньої та зовнішньої економічної кон'юнктури, сприятливі для країн зовнішньополітичні умови.

Економічне піднесення виявляється в конкретній динаміці кількісного піднесення та якісного удосконалення суспільного продукту і факторів його виробництва. Розрізняють два основних типи економічного піднесення — екстенсивний та інтенсивний — залежну від того, за рахунок чого досягається розширене відтворення.

За перші три квартали ВВП Україн порівняно з відповідним періодом минулого року зріс на 4,7 %. При цьому досить оптимістичні очікування першої половини року були послаблені сповільненням економічного піднесення третього кварталу року, коли знак приросту ВВП зменшився до 3,5 % після висхідного піднесення протягом перших двох кварталів року.

Разом з тим, сформувалася низка чинників, що здійснювали обмежувачий вплив на прогрес промисловості. Причому вони були пов'язані як з внутрішніми структурними особливостями економіки Україн, так і з наслідками відновлювальних процесів у світовій економіці.

Результатом праці Комітету реформ стала розробка Програми економічних реформ на 2010-2014 рр. «Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка. ефективна держава».

Програмою було визначено напрями системних реформ у ключових сферах суспільного життя:

- реформа податкової системи;
- реформа міжбюджетних відносин;
- дерегуляція підприємницької діяльності;
- реформи інфраструктурних галузей, енергетики та ЖКГ;
- земельна реформа;
- реформа медичного обслуговування;
- пенсійна реформа;
- реформа системи соціальної підтримки.

Висновок

Економічне піднесення не мабуть вважатись єдиним критерієм суспільного прогресу. Відомі приклади, коли країн, досягаючи високих темпів піднесення, не могли забезпечити підняття рівня життя населенню через неефективність системи розподілу національного доходу, значний ступінь залежності від розвинених країн, високий рівнемпрогрес тіньової економіки та корумпованості влади тощо. Тому безпосередня детермінованість рівня життя населеннюкраїн ступенем економічного піднесення є необхідною умовою успішності соціально-економічного реформування. Проблематика забезпечення економічного піднесення актуальна лише в контексті збалансованого регіонального прогрес та підняття на його основі якості життя населенню.

Перспективи економічного піднесення в Україні безпосередньо

визначають стан національного господарського комплексу, ступінь задоволення потреб споживачів, рівнем та якістю життя населенню. Фундаментом для визначення соціально-економічної перспективи країн є позитивні зміни внутрішньої та зовнішньої економічної кон'юнктури, сприятливі для України зовнішньополітичні умови.

Економічне піднесення виявляється в конкретній динаміці кількісного піднесення та якісного удосконалення суспільного продукту і факторів його виробництва. Розрізняють два основних типи економічного піднесення — екстенсивний та інтенсивний — залежно від того, за рахунок чого досягається розширене відтворення.

За перші три квартали ВВП України порівняно з відповідним періодом минулого року зріс на 4,7 %. При цьому досить оптимістичні очікування першої половини року були послаблені сповільненням економічного піднесення третього кварталу року, коли знак приросту ВВП зменшився до 3,5 % після висхідного піднесення протягом перших двох кварталів року.

Разом з тим, сформувався низка чинників, що здійснювали обмежувачий вплив на прогрес промисловості. Причому вони були пов'язані як з внутрішніми структурними особливостями економіки України, так і з наслідками відновлювальних процесів у світовій економіці.

Результатом праці Комітету реформ стала розробка Програми економічних реформ на 2010-2014 рр. «Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка. ефективна держава».

Список використаної літератури

1. Бурлай Т.В. Критерії оцінки перспектив конвергенції перехідних економік. //Економіка і прогнозування 2012, №1, стор.45-64
2. Гальчинський А., Львовчкін С. Становлення інвестиційної моделі економічного піднесення України. // Економіка України. — 2011. — №6. - С. 4-11.
3. Звіт про світовий прогрес: Важке завдання прогрес: Пер. з англ. — К.: Абрис, 2009.-С. 145-147.

4. Економіка України: стратегія і політика довгострокового прогрес / За ред. акад. НАН України В.М.Гейця. — К.: Ін-т екон. прогнозує.; Фенікс 2013. — 1008 с.
5. Лукінов І.І. До стабілізації еколого-економічного і соціального прогрес. // В кн.: Проблеми сталого прогрес України. - К.: "БМТ", 2011. - С. 21-42.
6. Нікітіна І.М., Попова Л.О. Обґрунтування вибору моделі сезонного коригування валового внутрішнього продукту. // Статистика України. - 2010. — №4.— С. 20-27.
7. Онишко С.В. Оцінка якості піднесення економіки України. // Проблеми науки. - 2011. - №5. - С. 5-11.
8. Официальный сайт Институтаэкономикипереходногопериода. - <http://www.iet.ru/personal/mau/ved3.htm>
9. Офіційний сайт Держкомстату
10. Петкова Л. Концептуальні засади оцінки та прогнозу нової якості економічного піднесення України. // Регіональна економіка. - 2011.- №2. - с.48-58
11. Перепелиця В., Варфоломеев О. Можливості вивчення динамік реального ВВП в Україні.// Економіка України. — 2011. — №9. — С. 29-3:
12. Показателирезультативностирыночных реформ. Плышевский Б. // Экономист. -№7.-2011.-С. 3-12.
13. Рокоча В., Мороз Д. До питання про вибір оптимального шляху ринкової трансформації. // Економіка України. - 2010. - №9. - с. 53-58.
14. Сазик В. Циклічність економічного прогрес України. // Економіст 2011. - №5. - с.80-83
15. Стельмащук А.М. Державне регулювання економіки. Навчальний посібник. – Тернопіль: Астон, 2008. –362с.
16. Стеченко Д.М. Державне регулювання економіки: Навч.посібник. – К.:МАУП, 2011.-176с.
17. Трансформаційні процеси та економічне піднесення в Україні / За ред. акад. НАН України В.М.Гейця. - Х.: Вид-во "Форт", 2012. - 440 с.
18. Трансформація моделі економіки України (ідеологія, протиріччя,

перспективи) / За ред. акад. НАН України В.М.Гейця. - К.: Логос, 2012. - 500 с.165

19. Чухно А. Проблемы теории переходного периода: от командной к рыночной экономике // Экономика Украины. - 2013. - № 4. - С. 18-19.